

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร*

DIGITAL LITERACY AND CAREER ADAPTATION OF STREET FOOD VENDOR IN BANGKOK

ปรารธนา แสงทอง¹ และ รติพร ถึงฝั่ง²

Pratthana Saengthong¹ and Ratipon Tungfung²

¹⁻² คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹⁻² Graduate School of Social Development and Management Strategy National Institute of Development Administration

Corresponding Author's Email: prattana.sae@stu.nida.ac.th

วันที่รับบทความ : 22 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 14 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 16 เมษายน 2569

Received 22 March 2026; Revised 14 April 2026; Accepted 16 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2) กรอบความคิด (Mindset) 3) ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากตัวอย่างทั้งหมด 208 คน ในพื้นที่จุดผ่อนผันทั้ง 6 เขต ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เขตบางซื่อ เขตบางนา เขตพระนคร เขตคลองสาน เขตบางขุนเทียน เขตประเวศ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า 1) จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน ขึ้นไป 2) กรอบความคิด (Mindset) และ 3) ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีผลต่อ

Citation:

* ปรารธนา แสงทอง และ รติพร ถึงฝั่ง. (2569). ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาศักคม, 4(3), 815-833.

Pratthana Saengthong and Ratipon Tungfung. (2026). Digital Literacy And Career Adaptation Of Street Food Vendor In Bangkok. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(3), 815-833.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว ร่วมกันทำนายการปรับตัวประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 58 โดยพบว่าตัวแปรทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร มีขนาดอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = 0.659$) รองลงมาคือตัวแปรกรอบความคิด (Mindset) ($\beta = .131$) และตัวแปรจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คนขึ้นไป ($\beta = 0.123$) ดังนั้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ค้าอาหารแผงลอย รัฐควรสนับสนุนให้มีการอบรมเพิ่มทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ซึ่งช่วยในการปรับทัศนคติในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานครที่อยู่ในครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งมีเครือข่ายทางสังคมในระดับครอบครัวที่น้อยกว่า

คำสำคัญ: ผู้ค้าอาหารแผงลอย, ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, กรอบความคิด (Mindset), ความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย

Abstract

This study aimed to examine the factors influencing occupational adaptability among street food vendors in Bangkok. Specifically, it investigated three main area: 1) personal demographic factors—namely age, educational level, and number of family members; 2) mindset; and (3) digital literacy skills. A quantitative research design was employed, with data collected from 208 participants through a structured questionnaire. The participants were street food vendors operating in designated leniency zones across six districts of Bangkok: Bang Sue, Bang Na, Phra Nakhon, Khlong San, Bang Khun Thian, and Prawet. Data were analyzed using multiple regression analysis. The findings revealed that: 1) family size (3–5 members or more), 2) mindset, and 3) digital literacy significantly influenced the adaptive capacity for occupational engagement among street food vendors in Bangkok at the 0.05 level of statistical significance. These three

variables jointly explained 58% of the variance in occupational adaptability. Among them, digital literacy had the strongest effect ($\beta = 0.659$), followed by mindset ($\beta = 0.131$) and family size ($\beta = 0.123$). Together, these variables explained 58% of the variance in occupational adaptability. The most important factor was digital literacy skills ($\beta = 0.659$), followed by mindset ($\beta = 0.131$), and having 3–5 or more family members ($\beta = 0.123$). Based on these findings, it is recommended that government policies should focus on supporting street food vendors by providing training programs to enhance digital literacy and by fostering a growth-oriented mindset. Such programs are especially important for vendors who live in smaller-sized families, since they usually have fewer based social networks. Enhancing these competencies can help vendors effectively cope with crises and strengthen their occupational adaptability.

Keywords: Street Food Vendor, Digital literacy, Mindset, Career Adaptation of Street Food Vendor

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งภาคการท่องเที่ยว การบริโภคภายในประเทศการส่งออกที่ลดลง และยอดการผลิตต่ำกว่าขีดความสามารถ (World Bank, 2021) สะท้อนให้เห็นภาพรวมความเปราะบางของสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศ การเติบโตทางเศรษฐกิจมีความผันผวน ปัญหาหนี้สินและหนี้ครัวเรือนสูงขึ้น จากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทยชี้ว่า ระหว่างปี 2552 – 2562 หนี้ครัวเรือนสูงขึ้นจากร้อยละ 53.5 มาอยู่ที่ร้อยละ 78.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ รวมถึงปริมาณหนี้สินต่อหัวเพิ่มสูงขึ้น (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) ในปี 2563 พบว่า ประเทศไทยมีผู้มีงานทำทั้งสิ้น 37.9 ล้านคน ประกอบด้วย แรงงานนอกระบบ 20.4 ล้านคน หรือร้อยละ 53.8 และที่เหลือเป็นแรงงานในระบบ 17.5 ล้านคน หรือร้อยละ 46.2 แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย ได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เป็นธรรม ไม่ได้รับสิทธิและสวัสดิการ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) แรงงานนอกระบบเป็นกลุ่มอาชีพที่มีความเปราะบางทั้งจาก 1) รายได้ต่ำและไม่แน่นอน 2) ไม่มี

สวัสดิการคุ้มครอง เช่น ค่าคลอดบุตร เงินสงเคราะห์จากการลาคลอด เงินสงเคราะห์บุตร เงินบำนาญชราภาพ และเงินทดแทนการขาดรายได้ กรณีทุพพลภาพหรือว่างงาน 3) การออมเงินน้อยและปัญหาหนี้สิน และ 4) ระดับการศึกษาต่ำ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ประมาณ 11.6 ล้านคน หรือร้อยละ 57.2 รองลงมาระดับมัธยมศึกษา 6.6 ล้านคน หรือร้อยละ 32.3 (นฤมล นิราทร, 2557) แรงงานนอกระบบใช้เพียงทักษะขั้นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ จึงส่งผลให้การปรับเปลี่ยนอาชีพทำได้จำกัดมีรายได้น้อยและไม่แน่นอน ไม่มีสวัสดิการคุ้มครอง งานมีความเสี่ยงและความไม่ปลอดภัย มีข้อจำกัดเรื่องการออมและมีปัญหาหนี้สิน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

อาชีพค้าอาหารแผงลอย จัดเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบกลุ่มใหญ่ของเมือง ตัวเลขในปี 2561 พบว่า มีจำนวนผู้ค้าอาหารแผงลอยทั่วประเทศอยู่ประมาณ 560,000 ราย (ผู้จัดการออนไลน์, 2565) สอดคล้องกับจำนวนตัวเลขจากการแถลงผลการสำรวจโดยความร่วมมือระหว่าง SME Development Bank และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2561 พบว่า มีผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อยที่ไม่มีการจดบันทึกในสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรมทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 2,760,251 ราย จัดเป็นกลุ่มผู้ขายอาหารแผงลอย จำนวน 564,039 ราย ถือได้ว่าร้านอาหารแผงลอยเป็นแหล่งจ่ายอาหารราคาถูกของเมืองที่ได้สร้างรายได้ และอาชีพให้กับผู้คนจำนวนมาก และมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งในระบบฐานรากและภาพรวมของประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) การแพร่ระบาดของ COVID-19 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่สะท้อนให้เห็นความเปราะบางของผู้ค้าอาหารแผงลอย ซึ่งพึ่งพาการขายหน้าร้านและการเข้าถึงลูกค้าในพื้นที่เป็นหลัก ขณะเดียวกันสถานการณ์ดังกล่าวยังเร่งให้ผู้บริโภคหันไปใช้ช่องทางดิจิทัลมากขึ้น ทั้งการสั่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ และการติดตามข้อมูลร้านค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของทักษะดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในช่วงวิกฤตการระบาด แต่ยังคงมีบทบาทต่อการดำรงอาชีพและการแข่งขันของผู้ค้าในบริบทเศรษฐกิจดิจิทัลปัจจุบัน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกใน

กรอบคร้ว กรอบความคิด (Mindset) ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ และบรรเทาผลกระทบอาชีพอาหารแฝงล่อยตลอดจนการกำหนดนโยบาย/มาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจของเมืองให้พร้อมรับมือกับวิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแฝงล่อย ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในกรอบคร้วกรอบความคิด (Mindset) และทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy)
2. เพื่อศึกษาระดับทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) ของผู้ค้าอาหารแฝงล่อย ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาระดับการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแฝงล่อย ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในคร้วเรือนมีผลต่อความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแฝงล่อย ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. กรอบความคิด (Mindset) มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแฝงล่อย ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแฝงล่อย ในเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) เป็นทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็นในการนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อพัฒนาศักยภาพทักษะทางดิจิทัลและการใช้งานดิจิทัลในด้านอื่น ๆ ทั้งในด้านการสื่อสาร การปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากการเข้าใจและใช้เทคโนโลยี อาทิ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และ

เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะอาชีพขายอาหารแพ่งลอยซึ่งผู้ค้าอาหารแพ่งลอยต้องอาศัยทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับไปสู่การจำหน่ายสินค้าและบริการอาหารผ่านช่องทางออนไลน์ การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย การจัดส่งสินค้าที่มีประสิทธิภาพและสร้างโอกาสทางการตลาด สมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (International Society for Technology in Education: ISTE) (2561) ได้ให้ความหมายว่าคือ ความสามารถในการระบุ จำแนกประเภท ประเมิน วิเคราะห์ และสามารถสร้างสื่อในรูปแบบดิจิทัล ในส่วนสำนักงานข้าราชการพลเรือน ก.พ. (2560) ได้ให้ความหมายทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลว่าคือความสามารถในการนำเครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยี อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาปรับใช้เพื่อพัฒนางานและองค์กร ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพซึ่งทักษะข้างต้นครอบคลุมทั้ง 4 มิติ ได้แก่ การใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และการเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กรอบความคิด (Mindset)

แนวคิดกรอบความคิด (Mindset) พัฒนาโดย Dweck (2006 อ้างถึงใน ศุภณัฐ ศรีอุทัยสุข, 2560) ซึ่งอธิบายว่าบุคคลมีความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถของตนเองแตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth mindset) ซึ่งเชื่อว่าความสามารถสามารถพัฒนาได้ และกรอบความคิดแบบจำกัด (Fixed mindset) ซึ่งเชื่อว่าความสามารถเป็นสิ่งที่คงที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กรอบความคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตีความสถานการณ์ การแสดงพฤติกรรม และความสามารถในการเผชิญกับความท้าทาย โดยบุคคลที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตมักมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ กล้าเผชิญอุปสรรค และมีความพยายามในการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้มีแนวโน้มประสบความสำเร็จมากกว่า ในขณะที่บุคคลที่มีกรอบความคิดแบบจำกัดมักหลีกเลี่ยงความท้าทาย ขาดความพยายาม และมีข้อจำกัดในการพัฒนาตนเอง (Dweck, 2012 อ้างถึงใน อังศวีร์ เครือแก้ว, 2562) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า กรอบความคิดแบบเติบโตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการปรับตัวของบุคคล (Claro, Paunesku & Dweck, 2016 อ้างถึงใน ศุภณัฐ ศรีอุทัยสุข, 2560) ดังนั้น กรอบความคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแพ่งลอยในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

3. การปรับตัว

รอยและแอนดรูว์ (Roy & Andrews, 1999, p. 30, อ้างถึงใน ภัทรพร เพ็ชรนิล, 2557, น. 10) ได้ให้ความหมายการปรับตัวว่า เป็นกระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความคิดและความรู้สึกของบุคคลจากการใช้ความตระหนักรู้และการเลือกที่จะสร้างสรรค์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต ประกอบด้วย การปรับตัวในรูปแบบต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาหะหว่างกัน ในขณะที่โคลแมนและแฮมเมน (Coleman & Hammen, 1981, p. 109, อ้างถึงใน วัฒนรัตน์ คุณาพันธ์, 2561, น. 14) กล่าวถึง การปรับตัวว่าหมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ความต้องการ หรืออารมณ์ บุคคลจะพยายามปรับตัวหลังจากเผชิญปัญหาเหล่านั้นจนกระทั่งบุคคลสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ และหากบุคคลสามารถปรับตัวได้ก็จะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานครในจุดผ่อนผันที่ยังไม่ได้ยกเลิกทั้งหมด 171 จุด ตามสถิติของสำนักงานเทศกิจ มีจำนวนผู้ค้าอาหารแผงลอยทั้งหมด 7,947 ราย (สำนักงานเทศกิจ, 2564) ตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power กำหนดค่าความเชื่อมั่นของการทดสอบเท่ากับ 0.95 โดยยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 208 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง แบบสอบถามกรอบความคิด (Mindset) แบบสอบถามทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และแบบสอบถามการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็น

แบบสอบถามมาตรฐานค่า 6 ระดับ (น้อยที่สุด-มากที่สุด) การแปลผลคะแนนของแบบวัดและแบบสอบถาม ได้จำแนกจำนวนชั้นออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ทั้งนี้ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ด้วยดัชนี IOC และปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า $\alpha = 0.951$ ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก แสดงถึงความสอดคล้องภายในที่ดี นอกจากนี้ได้วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.384–0.793 สูงกว่าเกณฑ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($r = 0.306$) แสดงว่าเครื่องมือมีคุณภาพเหมาะสม และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนสิงหาคม 2566 – กรกฎาคม พ.ศ. 2567 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ค้าแผงลอยอาหารในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 208 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจากตัวอย่างที่ตรวจวัดความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ดังนี้

1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ใช้สถิติอนุมานเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตามโดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระที่มากกว่า 1 ตัวแปร เพื่อทำนายผลของตัวแปรอิสระหลายตัวแปรที่มีต่อตัวแปรตาม 1 ตัว การเพิ่มตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องเข้าในการวิเคราะห์จะทำให้ความถูกต้องของการวิเคราะห์เพิ่มขึ้น และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวประมาณค่า (Standard Error of Estimates) ลดลง (Hair et al., 2010; สุธีร์ นวกุล, 2553)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ของตัวอย่างที่ศึกษา

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 208 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.8 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 44.2 โดยกลุ่มอายุส่วนใหญ่คือ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 38.9) รองลงมาคือช่วงอายุ 30–39 ปี (ร้อยละ 28.4) และ 40–49 ปี (ร้อยละ 23.6) ด้านการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่จบระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 48.0) รองลงมาคือระดับประถมหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 32.8) และระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 19.1) สำหรับโครงสร้างครัวเรือน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขนาด 3–5 คน (ร้อยละ 83.2) ขณะที่ครัวเรือนขนาด 1–2 คนมีร้อยละ 16.8 นอกจากนี้ ผู้ค้าส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 76.4) และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 23.6

2. ระดับทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) ของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะการใช้ ทักษะการเข้าใจ ทักษะการเข้าถึง และทักษะการสร้าง จากการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกทักษะเท่ากับ 4.33 คะแนน (SD = 0.70) ทักษะย่อยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง มีคะแนนเฉลี่ย 4.76 คะแนน (SD = 0.79) อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ทักษะการใช้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.56 คะแนน (SD = 0.86) ทักษะการสร้าง มีคะแนนเฉลี่ย 4.31 คะแนน (SD = 0.91) สำหรับทักษะความเข้าใจมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 3.94 คะแนน (SD = 0.84) อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าต่ำสุด – ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ของผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) ของผู้ค้าอาหาร แผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร	$\bar{x}$	S.D.	Min	Max	สรุปผล
ทักษะการใช้	4.56	0.86	2.00	6.00	มาก
ทักษะความเข้าใจ	3.94	0.84	1.80	6.00	ปานกลาง
ทักษะการเข้าถึง	4.76	0.79	2.00	6.00	มาก
ทักษะการสร้าง	4.31	0.91	2.00	6.00	มาก
รวม	4.33	0.70	1.92	5.77	มาก

3. ระดับกรอบความคิดของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาระดับกรอบความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอย จำนวน 10 ข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3.80 คะแนน (SD = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การมีความสุขจากการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 มีคะแนนเฉลี่ย 4.31 คะแนน (SD = 0.96) อยู่ในระดับมาก คำถามข้ออื่น ๆ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.00–3.89 เช่น การยอมรับผลกระทบของโควิด การเห็นด้วยกับคำขวัญ “โควิดเราต้องรอด” ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามปรับตัวในระดับปกติทั่วไป ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าต่ำสุด – ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับกรอบความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบความคิดเกี่ยวกับ ความสามารถในการปรับตัวของ ผู้ค้าอาหารแผงลอย	$\bar{x}$	S.D.	Min	Max	สรุปผล
มีความสุขจากการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ภายใต้สถานการณ์ COVID-19	4.31	0.96	2.00	6.00	มาก
รวม	3.80	0.40	2.90	5.90	ปานกลาง

4. ระดับการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร

การปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอยประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวด้านการหาเงินทุน การปรับตัวด้านการหาแหล่งวัตถุดิบ การปรับตัวด้านการหาความรู้ทางการตลาด การปรับตัวด้านการจำหน่ายสินค้า และการปรับตัวด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คะแนนเฉลี่ยรวมการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอย เท่ากับ 4.35 คะแนน (SD = 0.55) อยู่ในระดับมาก การปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอยที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การปรับตัวด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีคะแนนเฉลี่ย 4.59 คะแนน (SD = 0.71) อยู่ในระดับมาก สำหรับการปรับตัวด้านอื่น ๆ ที่อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การปรับตัวด้านการจำหน่ายสินค้ามีคะแนนเฉลี่ย 4.50 (SD = 0.74) การปรับตัวด้านการหาความรู้ทางการตลาด มีคะแนนเฉลี่ย 4.48 (SD = 0.79) การปรับตัวด้านการหาแหล่งวัตถุดิบมีคะแนนเฉลี่ย 4.11 (SD = 0.75) สำหรับการปรับตัวด้านการหาเงินทุนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 3.99 คะแนน (SD = 0.73) อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าต่ำสุด – ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร

การปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร	$\bar{x}$	S.D.	Min	Max	สรุปผล
การปรับตัวด้านการหาเงินทุน	3.99	0.73	2.00	6.00	ปานกลาง
การปรับตัวด้านการหาแหล่งวัตถุดิบ	4.11	0.75	2.25	6.00	มาก
การปรับตัวด้านการหาความรู้ทางการตลาด	4.48	0.79	2.00	6.00	มาก
การปรับตัวด้านการจำหน่ายสินค้า	4.50	0.74	1.67	6.00	มาก
การปรับตัวด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.59	0.71	2.50	6.00	มาก
รวม	4.35	0.55	2.61	5.56	มาก

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คนขึ้นไป กรอบความคิด และทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว ร่วมกันทำนายการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 58 โดยพบว่าตัวแปรทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อความสามารถในการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร มีขนาดอิทธิพลในการทำนายสูงสุด ($\beta = 0.659$) รองลงมาคือตัวแปรกรอบความคิด (Mindset) ($\beta = .131$) และตัวแปรจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คนขึ้นไป ($\beta = .123$) มีอิทธิพลในการทำนายระดับน้อย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรอิสระ	การปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร	
	b	β
(Constant)	21.200*	
ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล		
อายุ	0.041	0.046
เพศ		
เพศชาย	-0.395	-0.020
@ เพศหญิง		
ระดับการศึกษา		
จบมัธยมศึกษา	0.691	0.035
จบปริญญาตรี	2.935	0.115
@ ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า		
รายได้ (เฉลี่ยต่อปี)		
รายได้ 10,000 บาทขึ้นไป	-0.961	-0.041
@ รายได้น้อยกว่า 10,000 บาท		
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คนขึ้นไป	3.268*	0.123

ตัวแปรอิสระ	การปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานคร	
	b	β
@ สมาชิกในครอบครัว 1-2 คน		
กรอบความคิด	0.352*	0.131
ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	0.714*	0.659
R^2		0.596
Adjusted R^2		0.580
	(@) กลุ่มอ้างอิง	(*) t-test p-value < .05

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว กรอบความคิด (Mindset) และทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยตัวแปรทั้ง 3 สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการปรับตัวได้ร้อยละ 58 และเมื่อพิจารณาขนาดอิทธิพล พบว่า ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = 0.659$) สอดคล้องกับงานศึกษาของ Kanter, Boza และ Acuña-Salazar (2023) พบว่าการเพิ่มทักษะดิจิทัลในกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ผู้ค้า และผู้บริโภคในชีลช่วยให้อาจสามารถรับมือกับวิกฤตและเสริมสร้างระบบอาหารท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้แอปพลิเคชันการชำระเงินดิจิทัลในผู้ค้าอาหารแผงลอย (Prasad, Sharma, & Suri, 2023) โดยการวิจัยนี้สำรวจการยอมรับเทคโนโลยีการชำระเงินดิจิทัลในกลุ่มผู้ค้าอาหารแผงลอยในอินเดีย พบว่าทักษะดิจิทัลมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้แอปพลิเคชันการชำระเงินผ่านมือถือ

รองลงมาคือกรอบความคิด ($\beta = 0.131$) เนื่องจาก มีความสำคัญในแง่ของการสร้างทัศนคติที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างนวัตกรรมในธุรกิจหลักการนี้สอดคล้องกับทฤษฎีด้านจิตวิทยาและการบริหารธุรกิจที่ระบุว่าผู้ประกอบการที่มี mindset แบบเติบโตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงมักจะมีนวัตกรรมและความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหา (Judge & Bono, 2001) นอกจากนี้ ทฤษฎี Adaptive Structuration ยังชี้ให้เห็นว่าการมีกรอบความคิดที่ยืดหยุ่นจะช่วยให้ผู้ประกอบการปรับตัวต่อความท้าทายในสภาวะแวดล้อมที่มีความไม่แน่นอน

ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Moser, Schroder, Heeter, Moran, and Lee (2011, อ้างถึงใน อังศวีร์ เครือแก้ว, 2562) ได้ศึกษาความใส่ใจกับความผิดพลาดและการปรับตัว ด้วยวิธีการวัดคลื่นไฟฟ้าสมองสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนที่ระดับ .05 ได้แก่ กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth mindset) โดยนักเรียนที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตตระหนักและให้ความสนใจต่อความผิดพลาดและจะพัฒนาตนเองภายหลังจากที่ผิดพลาดได้มากกว่านักเรียนที่มีกรอบความคิดจำกัด

และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ($\beta = 0.123$) การมีสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น เช่น 3-5 คนขึ้นไป จะส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนมากกว่า เช่น แรงงานช่วยขาย ความมั่นคงทางจิตใจ หรือมีคนแบ่งเบาภาระ จึงช่วยให้ผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานครปรับตัวกับอาชีพได้ดีขึ้นกว่าในครอบครัวขนาดเล็กซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาก่อนหน้าของ กนกวรรณ พวงประยงค์ (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัว แตกต่างกันส่งผลต่อการปรับตัวของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตลอดจนทฤษฎีและงานวิจัยที่กล่าวถึงบทบาทของครอบครัวในฐานะเครือข่ายสนับสนุนทางสังคม (social support network) (Anderson & Reeb, 2003) ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ โดยในหลายงานวิจัยพบว่าความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวสามารถช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มทรัพยากรทางด้านแรงงานหรือความเชี่ยวชาญในกิจการ (เช่น การบริหารจัดการร้านค้า การจัดเตรียมอาหาร) นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดที่ว่าครอบครัวเป็นแหล่งที่ให้การส่งเสริมด้านจิตใจและการตัดสินใจในยามวิกฤต ทำให้ผู้ประกอบการมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ งานวิจัยหลายฉบับในสาขาการประกอบธุรกิจขนาดย่อมและธุรกิจครอบครัว (family business) ยืนยันว่าการสนับสนุนภายในครอบครัวมีผลต่อความสำเร็จและความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจในยุคที่มีการแข่งขันสูง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$, $SD = 0.70$) โดยทักษะการเข้าถึงมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.76$) รองลงมาคือทักษะการใช้ ($\bar{x} = 4.56$) และทักษะการสร้าง ($\bar{x} = 4.31$) ขณะที่ทักษะการเข้าใจมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.94$) ทั้งนี้เป็น

เพราะ การเข้าถึงเทคโนโลยีในปัจจุบันมีความสะดวกและต้นทุนต่ำ ส่งผลให้ผู้ค้าอาหารแผงลอยสามารถใช้งานเทคโนโลยีพื้นฐานได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การขาดการพัฒนาทักษะเชิงลึก เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลหรือการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย อาจเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ทักษะด้านความเข้าใจมีระดับต่ำกว่าด้านอื่น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของแนวคิด Digital Divide ที่อธิบายว่าการเข้าถึงเทคโนโลยีไม่ได้หมายถึงการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา เชยขุม และคณะ (2565) ที่ศึกษาธุรกิจระดับครัวเรือนและพบว่าการรับรู้ประโยชน์และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในระดับสูง ($\bar{X} = 4.57 - 4.70$) สะท้อนให้เห็นว่าผู้ค้ารายย่อยในปัจจุบันไม่ได้เพิกเฉยต่อเทคโนโลยี แต่มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, $SD = 0.55$) โดยด้านความสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, $SD = 0.71$) ขณะที่ด้านการหาเงินทุนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.99$, $SD = 0.73$) ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้ค้าอาหารแผงลอยเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่พึ่งพาฐานลูกค้าประจำและเครือข่ายความสัมพันธ์เป็นหลัก จึงให้ความสำคัญกับการสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ระยะยาว อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและความรู้ทางการเงินยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายและพัฒนาธุรกิจ World Bank (2021) และเป็นจุดอ่อนสำคัญของผู้ค้าอาหารแผงลอย เนื่องจากการขาดแหล่งเงินทุนที่มั่นคง เช่น การเข้าถึงสินเชื่ออย่างเป็นทางการ หรือการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ไม่เพียงพอ อาจเป็นอุปสรรคสำคัญในการขยายกิจการหรือรับมือกับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในช่วงเศรษฐกิจผันผวน เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ที่พบว่า ผู้ค้าอาหารแผงลอยมักกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูง ส่งผลให้เกิดวงจรหนี้สินอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการออมและการลงทุนเพื่อพัฒนาธุรกิจ (Bara-Labidad, 2025; Romero et al., 2024)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล กรอบความคิด (Mindset) และจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คนขึ้นไป มีผลเชิงบวกต่อการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพของผู้ค้าอาหารแผงลอย ในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยที่ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลในการทำนายสูงสุด ซึ่งจากผลการศึกษาเหล่านี้สามารถสรุปข้อเสนอแนะออกเป็นประเด็นหลักดังนี้ **ข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบาย** 1. กำหนดนโยบายสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ด้วยผลการศึกษาที่พบว่า การมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 – 5 คนขึ้นไป ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล กรอบความคิด (Mindset) มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวของผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานคร จึงควรมีนโยบายที่เน้นการสนับสนุนเกี่ยวกับการอบรมหรือจัดกิจกรรมส่งเสริมต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นเรื่อง การเพิ่มและพัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล กรอบความคิด (Mindset) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มผู้ค้าอาหารแผงลอยในเขตกรุงเทพมหานครที่อยู่ในครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งมีเครือข่ายทางสังคมในระดับครอบครัวที่น้อยกว่า 2. ด้วยผลการศึกษา พบว่า ผู้ค้าอาหารแผงลอยมีทักษะด้านการเข้าถึง การใช้ และการสร้างเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมมีความสามารถด้านดิจิทัลอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ทักษะด้านความเข้าใจยังอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าผู้ค้าอาหารแผงลอยยังขาดความเข้าใจเชิงลึกในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านความเข้าใจเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เช่น ความเข้าใจในการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ทั้งนี้ ควรมีการจัดอบรมในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและสอดคล้องกับบริบทของผู้ค้า เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการอธิบายควบคู่กับการลงมือทำจริง โดยใช้เครื่องมือที่ผู้ค้าคุ้นเคย เช่น LINE และ Facebook เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป** การใช้ตัวอย่างที่ครอบคลุมพื้นที่อื่น ๆ นอกเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในการประยุกต์ผลการวิจัย นักวิจัยในอนาคตอาจเลือกใช้ตัวอย่างจากพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานครหรือเปรียบเทียบกับธุรกิจในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ พวงประยงค์. (2564). สถานการณ์ผลกระทบ ความต้องการการช่วยเหลือและการปรับตัวของคนวัยทำงานในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19: กรณีศึกษาเชิงประจักษ์ในกรุงเทพมหานคร. วารสารสุทธิปริทัศน์, 35(1), 266–286.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). รายงานผลการสำรวจสำมะโนธุรกิจและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). รายงานสถิติรายปี ประเทศไทย 2563. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- _____. (2564). การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2564.
- สำนักเทคนิค. (2564). สถิติผู้ค้าแผงลอยในกรุงเทพมหานคร, เอกสารอัดสำเนา.
- สุธีร์ นวกุล. (2553). เทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- นฤมล นิราทร. (2557). การจัดการการค้าหาแผงลอยในกรุงเทพมหานคร: ข้อเสนอแนะ. วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 33(2), 47-72.
- ภัทรพร เพ็ชรนิล. (2557). การปรับตัวของผู้ปกครองในการดูแลเด็กสมาธิสั้น. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชุตินา ชัยชุม และคณะ. (2565). ความรู้ความเข้าใจ การรับรู้ประโยชน์ และการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีและโมเดลธุรกิจแบบใหม่ (Digital Disruption) ให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศุภณัฐ ศรีอุทัยสุข. (2560). กรอบคิดและสุขภาวะ: การวิเคราะห์ทอิกมาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันยรัตน์ คุณาพันธ์. (2561). การศึกษากระบวนการปรับตัวที่มีประสิทธิผลสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อังศวีร์ เครือแก้ว. (2562). กรอบความคิด (mindset) กับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงาน กรณีศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนภายใต้สำนักงานมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). รายงานภาวะเศรษฐกิจไทย ปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2568 จาก <https://www.bot.or.th>
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2560). แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2568 จาก <https://www.ocsc.go.th>

ผู้จัดการออนไลน์. (2565). จาก “หาบเร่แผงลอย” เป็น “ผู้ค้ารายย่อย”. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2568 จาก <https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9650000056822>

International Society for Technology in Education. (2018). ISTE standards for educators. Retrieved from <https://www.iste.org/standards>

Anderson, R. C., & Reeb, D. M. (2003). Founding-family ownership and firm performance: Evidence from the S&P 500. *Journal of Finance*, 58(3), 1301–1328. https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID2553507_code1848498.pdf

Bara-Labitad, J. (2025). Street Vendors’ Stories: Informal Borrowing Practices and Implications on Business. *American Journal of Social Development and Entrepreneurship*. <https://doi.org/10.54536/ajsde.v4i1.4552>

Judge, T. A., & Bono, J. E. (2001). Relationship of core self-evaluations traits—self-esteem, generalized self-efficacy, locus of control, and emotional stability—with job satisfaction and job performance: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 86(1), 80–92. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.1.80>

Morgan, R. M., & Hunt, S. D. (1994). The commitment-trust theory of relationship marketing. *Journal of Marketing*, 58(3), 20–38. <https://doi.org/10.1177/002224299405800302>

World Bank. (2021). Thailand economic monitor: Restoring incomes; recovering jobs. <https://www.worldbank.org>

Kanter, R., Boza, S., & Acuña-Salazar, P. (2023). Pilot study of a digital literacy-based intervention to confront concomitant crises amongst key food system actors in Chile. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 7, 1244759. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2023.1244759>

Prasad, S., Sharma, Y., & Suri, A. (2023). Dynamics of technology adoption during street vendors' acceptance of digital payment apps: An extension of UTAUT2 using PLS-SEM. *Vision: The Journal of Business Perspective*.
<https://doi.org/10.1177/09722629231187260>